

ΜΕΛΧΙΟΡ ΔΕ ΒΟΓΚΕ

ὅστις βραδύτερον ἔμελλε νὰ παράσχη αὐτῷ τὴν κυρίαν καὶ ἀκένωτον πηγὴν τῆς ἐμπνεύσεως, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Ἰταλίαν· ἀλλ' ὁ ἐκραγεῖς γαλλογερμανικός πόλεμος ἀνεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα. Ἴνα μὴ καταλίπη μόνον τὸν νεώτερον ἀδελφόν του, ὑπολογαχὸν ἐν τῷ στρατῷ, κατετάχθη ὡς θέλοντῆς εἰς τὸ ἴδιον σύνταγμα. Ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Βωμὸν ἐπληρώθη, ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἔσχε τὸ ἀτύχημα νὰ ἴδῃ τὸν ἀδελφόν πρό τῶν πυλῶν τοῦ Σεδᾶν φονευόμενον ἔμπροσθέν του ὑπὸ σφαίρας.

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου, εἰσῆλθεν εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον, καὶ διετέλεσε γραμματεὺς πρεσβείας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Πητρούπολει. Περιῆλθεν ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, ὅχι ὡς διπλωμάτης, ἀλλ' ὡς μελετητής, περισυλλέγων ἐντυπώσεις καὶ ἀποθησαυρίζων ἰδέας. Περιέγραψε τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Θεσσαλονίκην, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, τὰς Ἀθήνας, τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν Αἴγυπτον: «Δὲν δύναται τις νὰ ποθήσῃ, λέγει ὁ ὑποδεχθεὶς αὐτὸν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, αὐθεντικώτερον ὁδηγόν, εὐγλωττότερον σύντροφον, προκαλοῦντα μετὰ τοιαύτης ἐντάσεως τὴν σκέψιν. Τῶν πολλάκις πρό αὐτοῦ περιγραφέντων ἀντικειμένων ὑπομιμνήσκει τὰ σχήματα διὰ μιᾶς μόνον λέξεως, διὰ μιᾶς γραμμῆς τοῦ χρωστήρος του. Ἄλλ' ἀνὰ πᾶν βῆμα, περὶ τὸ σύντομον ἐκεῖνο σχεδιάσμα. ἀνακλύπτουσιν ἰδέαι, εἰκόνες, ἀναμνήσεις, αἰτίνες εἶνε ὡς οἱ νομάδες κάτοικοι τῶν ἐρημιῶν ἐκεῖνων, αἰτίνες τὰς ἐμψυχοῦσι πρὸς στιγμὴν καὶ διαχύνουν ἐπ' αὐτῶν ὅλην τὴν πραγματικότητά τῆς ζωῆς. Πανταχοῦ τοῦ ἔργου του διήκει ἡ κίνησις, ἡ ἰδέα, ἡ ζωὴ· πανταχοῦ εἰκόνες ἐκπλήττουσαι, ἐκπραζόμεναι· ἐν ἀκριθεὶ καὶ εὐρώσῳ γλώσῃ· πανταχοῦ τὸ πρωτότυπον καὶ ἀπροσδόκητον τῆς λέξεως, γνῶρισμα τῆς συγγραφικῆς μεγαλοφυΐας». Πᾶσαι αἱ πραγματεῖαι τοῦ

Βογκέ ἐδημοσιεύθησαν κατὰ πρότερον ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων».

Ἄλλὰ τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ εἶνε τὸ περὶ τοῦ «Ρωστικοῦ μυθιστορήματος» ἔργον, ἐν ᾧ ἀπετυπώθη ἐν ὅλῃ τῇ λαμπρότητι ἡ κριτικὴ καὶ ἐν ταύτῳ ἡ δημιουργικὴ δύναμις τοῦ πνεύματός του. Ἀναλύων ἐν αὐτῷ τὰ ἔργα τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς Ρωσσίας, τοῦ Τουργένιεφ, Δοστογιέφσκη, καὶ Τολστόη, προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πραγματιστικῆς μυθιστοριογραφίας τῶν Ρώσων, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἀνάλογον τάσιν, καὶ τοὺς Ρώσους συγγραφεῖς ὑποβάλλει ὡς μᾶθημα καὶ ὡς πρότυπον τοῦ εἶδους πρὸς τοὺς συγχρόνους αὐτῷ. Πλὴν αὐτῶν πολλοὺς ἄλλους τόμους ἐξέδωκε, διὰ τῶν ὁποίων τὸ εὐρὺ καὶ ἀνήσυχον πνεῦμα του θίγει καὶ ἀναπτύσσει πάσης τάξεως ζητήματα, καλλιτεχνικά, φιλολογικά, ἱστορικά, πολιτικά· ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων» δημοσιεύονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἄρθρα του, βαθύφρονος κριτικῆς καὶ ὑψηλῆς δημοσιογραφίας ἀπαυγάσματα· πάντα διακρίνει ἡ ἐμβρίθεια τῆς σκέψεως, (ὁ Βογκέ καὶ ὁμιλῶν καὶ γράφων δὲν ἔχει τίποτε τῆς λεπτῆς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις κούφης εἰρωνείας, ἥτις διακρίνει τὸ λεγόμενον γαλατικὸν πνεῦμα), ἡ εἰλικρίνεια τῶν κρίσεων, ἡ θαψίλεια τῶν ἰδεῶν, καὶ ὕψος λαμπρῶν εἰκονικώτατον. Εἰς ἐκ τῶν μᾶλλον παρεμφερῶν αὐτῷ κατὰ τὴν τάσιν τῶν ἰδεῶν συγγραφεῖς ἔγραψε περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς: «Ὁ Βογκέ εἶνε μελαγχολικός περιγραφεὺς τῶν ἐρειπίων καὶ ἐν ταύτῳ προφήτης τοῦ μέλλοντος. . . . Εἶνε ἐπικός νοῦς, ὡς ὁ Αἰμύλιος Ζολᾶς, ὑπερόχως ἐξιδανικεύων τὴν σύγχρονον πραγματικότητα· ἀλλ' ἀντὶ, ὡς ὁ Ζολᾶς, νὰ διακρίνῃ ὀπισθεν τῆς φαντασμαγορίας ταύτης τὴν Φύσιν τὴν δρακόντισαν μὲ τοὺς κτηνώδεις νόμους τῆς, βλέπει τούναντίον ἐν αὐτῇ τὰς ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πνευμάτων ἐμπορευόμενας ἰδέας μεταβαλλομένας εἰς δυνάμεις καὶ κατακτώσας τὸν ἐν παθητικῇ καταστάσει διατελοῦντα κόσμον. Μεθύει ἀπὸ τὸ κάλλος τῶν ἀπαύστως ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐργαζομένων ἰδεῶν, καὶ εἶνε αἰσιόδοξος».

Ἐκ τούτου ὁ Μελχιόρ Δὲ Βογκέ ἀνεγνωρίσθη, ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς μεγαλοφυΐας του, χωρὶς νὰ τείνῃ θεληματικῶς πρὸς τοῦτο, ὡς ὁ ἐπιφανέστερος ἡγέτης τῶν ἐν τῇ συγχρόνῳ Γαλλίᾳ ζωηρῶς ἀπὸ τινος ἀνακινουμένων νεοκαθολικῶν ἢ Τολστοϊστῶν, οἵτινες ἀντιδρῶσι κατὰ τῆς ἀθείας καὶ μοιρολατρίας, πάσης περὶ τοῦ κόσμου μηχανικῆς καὶ ὑλιστικῆς θεωρίας, καὶ πάσης ἰδέας, ἥτις ἀπέρρευσε ἐκ τῆς τεραστίας ἀναπτύξεως τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἀρνοῦνται τὸ ἀπόλυτον κύρος τῆς ἐπιστήμης, δὲν ἀναγνωρίζουν αὐτὴν καὶ ὡς γνώμονα τοῦ ἠθικοῦ βίου, πιστεύουσιν, ἂν καὶ ἀορίστως, εἰς Προνοίαν τινα κυβερνώσαν τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ρέπουσι πρὸς τὸν μυστικισμόν. Κατὰ τῶν θρησκευτικῶν ἢ κληροκρατικῶν τούτων τάσεων οἱ ὀρθολογισταὶ ἐπὶ κεραλῆς ἔχοντες τὸν καθηγητὴν τῆς ἱστορίας Ὁλᾶρ, ἔρρωμένως ἀντετάχθησαν πρὸ τινος διὰ δημοσίων διαλέξεων καὶ ἐριστικῶν ἐκατέρωθεν πραγματειῶν. Ἐν τῷ ὑψηλῷ τούτῳ ἀγῶνι διεκρίθη μεταξὺ τῶν ὑπερμάχων τῆς ἐπιστήμης ὁ ἡμέτερος κ. Ψυχάρης,